

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

8-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 8 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy

kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Baxranov Sherzod

O'ZBEKISTON SSRDA QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISH BILAN BOG'LIQ MUAMMOLARNI YECHIMINI TOPISHDA BUTUNITTIFOQ PAXTACHILIK ILMIY-TADQIQOT INSTITUTI O'RNI	10-16
---	-------

Bazarbayeva Nilufar Anorbayevna

MILLIY HUNARMANDCHILIK: USTA-SHOGIRD MUNOSABATLARNING TRANSFORMATSION JARAYONLARI	17-21
--	-------

Sattarova Marhabo Mamatovna

O'ZBEKISTONDA MILLATLARARO TOLERANTLIK VA UNING MADANIY-SIYOSIY JARAYONLARIGA TA'SIRI	22-30
--	-------

Raxmatov Mirjon

BUXORO VILOYATIDA BOJXONA TIZIMINING SHAKLLANISHI TARIXIDAN	31-38
---	-------

To'xtasinov Mira'zam

SOMONIYLAR DAVLATI: HARBIY ISLOHOTLAR VA BOSHQARUV STRATEGIYALARI	39-42
---	-------

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Kuliboyev Azamat Shonazarovich

DAVLAT SEKTORIDA HISOBNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	43-48
---	-------

Azgarov Abdumutalib

INTERNET-MARKETINGNING UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARIDA QO'LLANILISHI HOLATI TAHLILI	49-56
---	-------

Ochilov Mels, Sayfiyeva Parizoda

IMPACT OF INDUSTRIAL POLICY ON THE INVESTMENT CLIMATE: INTERNATIONAL EXPERIENCE	57-60
--	-------

Otabekov Javdod

GO'SHT YETISHTIRISH TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH VA "AQLLI QISHLOQ XO'JALIGI" IMKONIYATLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'NALISHLARI	61-68
--	-------

Navruzov Dilshod Ismatullayevich

AKSIYADORLIK JAMIYATIDA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI TA'MINLASH	69-74
--	-------

Uralov Temur Boxodir o'g'li

ENERGETIKA KORXONALARI AUDITI NATIJALARINI Hujjatlashtirish VA AUDITORLIK HISOBOTINI TAYYORLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	75-81
--	-------

Samandarov Og'abek

ENERGIYA XAVFINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHDA ARDL MODELINING AHAMIYATI	82-86
---	-------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Yuldashev Rustam Daniyrovich

YANGILANAYOTGAN O'ZBEKISTONDA FALSAFIY TARBIYANING JAMIYAT

RIVOJLANISHIDAGI O'RNI 87-93

Adilov Zafar Yunusovich

ATROF-MUHIT TA'LIMI VA EKOLOGIK ONG: BARQAROR KELAJAK SARI YO'L 94-98

Berdikulova Surayyo Aslamovna

IJTIMOIIY ADOLAT VA QONUN USTUVORLIGI ME'YORLARINING SHAKLLANISHI 99-104

Taniqulov Jonibek Ashirkulovich

ZAMONAVIIY O'ZBEKISTON JAMIYATI SHAROITLARIDA TA'LIM MADANIYATI 105-113

Yarbaev Xasan Xazratqulovich

JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASH:

MILLIIY VA GLOBAL XAVFSIZLIK KONTEKSTIDA TAHLIL 114-118

Maxsudjonov Kamronjon

MA'RIFIY TASHKILOTLAR TIZIMINING SHAXS MA'NAVIIY MADANIYATIGA

TA'SIRINING IJTIMOIIY-FALSAFIY AHAMIYATI 119-123

Qo'chqarov Oybek G'ulomovich

INDUSTRIYA 4.0 DAVRIDA TA'LIM VA KASB-HUNAR INTEGRATSIYASI:

IJTIMOIIY-FALSAFIY YONDASHUV 124-128

Otaqulov Elyor Madiyrovich

EKOLOGIK KONFLIKTNING FALSAFIY MOHIYATI 129-136

Mamatqulov Rashid Pazilbekovich

TUSHUNCHA USTIDA MANTIQUIY AMALLAR 137-141

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Niyazov Ravshan Turakulovich

SKOTT TUROVNING "AYBSIZLIK PREZUMPSIYASI" ROMANIDA DIALOGLAR

XUSUSIYATI VA PERSONAJLAR XARAKTERISTIKASI 142-148

Yunusova Xilola Ravshan qizi

KONSEPTUAL INTEGRALLASHUV: O'ZBEK TILIDAGI

"V+(I)B YURA TURMOQ" ANALITIK ASPEKTUAL QURILMA TAHLILI MISOLIDA 149-154

Absalamova Gulmira Sharifovna

LINGVOSEMANTIK YONDASHUVDA ADABIY-LUG'AVIIY TERMINLARNING

NAZARIY TAHLILI: KRIS BOLDIK LUG'ATI ASOSIDA 155-158

Dadajanova Aziza Karimullayevna

THE ROLE OF CULTURAL CONTEXT IN TRANSLATION:

A CROSS-CULTURAL PERSPECTIVE 159-170

Bahromjonova Shahnoza Xolmatovna

YAPON XALQ ERTAGIDA TURFA VARIANTLILIK HAMDA ERTAKDAGI

RAMZIIY MA'NOLAR: "MOMOTARO" (SHAFTOLIDAN TUG'ILGAN BOLA)

ERTAGI MISOLIDA 171-175

Babajanova Iqbol Salomaddinovna

SHAXS OTLARINING PRAGMATIK XUSUSIYATLARI 176-180

<i>To'xtayeva Sarvinoz</i> DUNYO VA O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA ETNONIMLARNING O'RGANILISHI	181-184
<i>Ayimbetova Damekhan Maksetbay qizi</i> TED XYUZ VA IBRAYIM YUSUPOV SHE'RIYATIDA POETIK ILHOM MANBALARI QIYOSI	185-189
<i>Ismatullayeva Nargiza, Qosimova Malika Xurshidovna</i> CHALLENGES AND INNOVATIONS IN SIMULTANEOUS INTERPRETER TRAINING IN CHINESE UNIVERSITIES: THE ROLE OF TECHNOLOGY IN MODERN PEDAGOGY	190-195

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>O'rinboyev Rustamjon</i> A SOCIO-LEGAL ANALYSIS OF THE EVERYDAY TRANSNATIONAL LIVES OF UZBEK MIGRANTS IN RUSSIA	196-206
<i>Uzakova Go'zal Sharipovna</i> YER NIZOLARINI SUDLARDA KO'RISH TARTIBI	207-212
<i>G'ofurova Dilafruz</i> AYOLLAR TOMONIDAN SODIR ETILADIGAN HAYOTGA QARSHI JINOYATLARNING KRIMINALISTIK TAVSIFI: NAZARIY VA AMALIY MUAMMOLAR	213-218
<i>Komilov Avazbek Bokijonovich</i> PROKUROR TAQDIMNOMASI BILAN BOG'LIQ MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH MASALALARI	219-223
<i>Juraeva Asal</i> OBSTACLES IN ENFORCING ICA AWARDS IN UZBEKISTAN	224-228
<i>Ходжаева Шурин</i> ПРАВОВАЯ ПРИРОДА И ОБЪЁМ МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАВОСУБЪЕКТНОСТИ СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ ООН В СФЕРЕ ОХРАНЫ ЗДОРОВЬЯ	229-239
<i>Imomniyozov Doniyorbek</i> SUN'IY INTELLEKT SOHASIDA ALGORITMIK JAVOBGARLIK: IJTIMOIY, HUQUQIY VA TASHKILY YONDASHUVLAR	240-250
<i>Asadov Shahriddin Faxriddinovich</i> XIZMATLAR TUSHUNCHASINING HUQUQIY VA IQTISODIY TAHLILI: SIVILISTIK DOKTRINA NUQTAI NAZARIDAN	251-254
<i>Суннатиллаева Сарвиноз</i> АНАЛИЗ ОСОБЕННОСТЕЙ РЕГУЛИРОВАНИЯ АНТИДЕМПИНГОВЫХ И КОМПЕНСАЦИОННЫХ ПОШЛИН В РАМКАХ ВТО И УЗБЕКИСТАНА	255-262
<i>Anarbayev Eldor</i> KONSESSIYALARNI XORIJIY DAVLATLARDA HUQUQIY TARTIBGA SOLISH	263-269
<i>Ibrohimov Azimjon</i> KORPORATIV IMKONIYATLAR DOKTRINASI: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY QONUNCHILIK	270-278

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Qurbonov G'ulomjon G'afurovich</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA O'QITISHNING METODLARI, SHAKLLARI VA VOSITALARI	279-285
--	---------

<i>Safarova Nigora Nasilloevna</i> TRANSFORMATIV TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING NAZARIY ASOSLARI VA ULARNING KOMPETENTLIK YONDASHUVI BILAN BOG'LIQLIGI	286-293
<i>Muxammadjonov Muslimbek</i> OLIY TA'LIMDA TALABA MARKAZLI YONDASHUVNI JORIY ETISH MEXANIZMLARI ...	294-302
<i>Khabibullaeva Dilshoda</i> FUNCTIONS OF CODE-SWITCHING IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING CLASSROOMS IN UZBEKISTAN	303-309
<i>Berdiyeva Nilufar Berdiyeva qizi</i> INNOVATION YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA IJODIY KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI	310-314
<i>Hamidov Sherhali Shirinovich</i> BO'LAJAK INFORMATIKA O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA ZAMONAVIY TA'LIM TALABLARI VA YO'NALISHLARI	315-320
<i>Sattoriy Shohruh</i> RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TA'LIM SIFATINI NAZORAT QILISH MEXANIZMLARINI BOSHQARISHNING NAZARIY ASOSLARI	321-325
<i>Tadjiyeva Nodira Yusupjanovna</i> TALABALARDA MUOMALA MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHDA KOMMUNIKATSIYA JARAYONINING AHAMIYATI	326-331
<i>Sharofutdinova Ra'noxon Shavkatovna</i> "NURLI MASKAN" TA'LIM MUASSASALARIDA O'QUVCHILARNI IJTIMOY HAYOTGA TAYYORLASH BO'YICHA KORREKSION-PEDAGOGIK ISHLARNING TASHKIL ETILISHINI O'RGANISH VA NATIJALAR TAHLILI	332-336
<i>Karimov Akramjon Zaynobidinovich</i> TO THE CONTENT OF PRACTICAL CLASSES ON THE MODULE "DECISION SUPPORT SYSTEMS" OF THE ACADEMIC DISCIPLINE "INFORMATION TECHNOLOGIES IN MANAGEMENT"	337-341

Received: 20 July 2025
Accepted: 5 August 2025
Published: 10 August 2025

Article / Original Paper

ENSURING SOCIAL STABILITY: ANALYSIS IN THE CONTEXT OF NATIONAL AND GLOBAL SECURITY

Yarbayev Hasan

Senior Lecturer at Gulistan State Pedagogical Institute

Abstract. This article provides a systematic analysis of the main directions and mechanisms for ensuring social stability in the Republic of Uzbekistan. The author considers political, social, spiritual, and ideological factors as key components affecting societal stability. The study assesses Uzbekistan's condition based on various international indices. Particular attention is given to regional disparities, the transformation of values among youth, and the impact of digital transformation on stability. A number of solutions are proposed to address the identified challenges.

Keywords: social stability, national security, global security, political trust, spiritual values, economic disparities, digital transformation, youth value crisis, regional imbalances, stability indices.

JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASH: MILLIY VA GLOBAL XAVFSIZLIK KONTEKSTIDA TAHLIL

Yarbaev Xasan Xazratqulovich

Guliston davlat pedagogika instituti katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida jamiyat barqarorligini ta'minlash jarayonining asosiy yo'nalishlari va mexanizmlari tizimli ravishda tahlil qilingan. Maqolada siyosiy, ijtimoiy, ma'naviy va mafkuraviy omillar jamiyat barqarorligiga ta'sir etuvchi asosiy tarkibiy qismlar sifatida ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda turli xalqaro indekslar asosida O'zbekiston holati baholangan va hududiy nomutanosibliklar, yoshlar orasidagi qadriyatlar transformatsiyasi, raqamli transformatsiyaning barqarorlikka ta'siri alohida o'rganilib, muammolarga bir qator yechimlar taklif qilingan.

Kalit so'zlar: jamiyat barqarorligi, milliy xavfsizlik, global xavfsizlik, siyosiy ishonch, ma'naviy qadriyatlar, iqtisodiy tafovutlar, raqamli transformatsiya, yoshlarda qadriyatlar inqirozi, regional nomutanosiblik, barqarorlik indeksleri.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I82025N17>

KIRISH

Bugungi kunda globallashuv, raqamli transformatsiya va geosiyosiy ziddiyatlar kuchaygan murakkab sharoitda jamiyat barqarorligi masalasi har qachongidan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Jamiyat barqarorligini ta'minlanish nafaqat milliy xavfsizlikning, balki global tinchlik va taraqqiyotning ham muhim mezonidir. Xususan, Yaqin Sharq, Afrika va postsovet hududlarida yuzaga kelgan beqarorlik holatlari ijtimoiy strukturaviy omillarning izdan chiqishi oqibatida shakllanayotganini ko'rsatmoqda.

Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida jamiyat barqarorligini ta'minlash jarayonining tizimli tahlili amalga oshiriladi. Mavzuning dolzarbligi mamlakatda olib borilayotgan keng ko'lamli islohotlar fonida, ayniqsa Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi

doirasida, ijtimoiy tizimda muvozanat, ishonch va inklyuziv rivojlanish muhitini shakllantirish zaruriyati bilan izohlanadi.

ADABIUOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Jamiyat barqarorligini ta'minlash masalasi ijtimoiy fanlar tarixida doimo dolzarb bo'lib kelgan. Ushbu masalaning o'rganilishi qadimiy davrlardanoq turli falsafiy, siyosiy va ijtimoiy tafakkur maktablarida muhim mavzu bo'lgan. Xususan, Antik davr mutafakkirlari bu borada dastlabki yondashuvlarni ilgari surishgan. Masalan, Aflotun o'zining "Davlat" asarida jamiyatdagi adolat va muvozanatni barqarorlikning asosi deb bilgan[1]. Aristotel esa "Siyosat" asarida ijtimoiy tuzumlarning uyg'unligi jamiyatni barqaror qiladi, degan g'oyani ilgari suradi[2].

O'rta asrlarda Ibn Xaldun o'zining "Muqaddima" asarida siyosiy hokimiyat, iqtisodiy resurslar va ijtimoiy birdamlik o'rtasidagi bog'liqlikni barqarorlik mezonini sifatida ko'rsatgan[3].

Yangi davr G'arb tafakkuri ushbu mavzuga siyosiy va ijtimoiy tizimlar nuqtayi nazaridan yondashdi. Tomas Xobbs "Leviatan" asarida kuchli markazlashgan hokimiyatni barqarorlik garovi sifatida asoslab berdi[4]. Maks Veber esa byurokratiya va qonuniylilikni modern jamiyat barqarorligining elementi sifatida ko'rsatdi[5].

XX asrda T. Parsons ijtimoiy tizimlar o'rtasidagi funksional muvozanatni asosiy omil sifatida tahlil qilgan[6], H. Linz va A. Stepanlar esa demokratik institutlar va fuqarolik jamiyati barqarorlikni ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi deb hisoblaganlar[7].

Zamonaviy bosqichda, Scopus va JSTOR bazalaridagi so'nggi ilmiy maqolalar jamiyat barqarorligini multidisiplinar yondashuv asosida tahlil qilmoqda. R. Inglehart va C. Welzel tomonidan taklif etilgan Modernization Theory barqarorlikni qadriyatlar evolyutsiyasi orqali o'lchashga asoslanadi[8]. D. Kaufmann va A. Kraay esa WGI (Worldwide Governance Indicators) tizimi orqali siyosiy barqarorlik, hukumat sifati, qonun ustuvorligi kabi indikatorlarni xalqaro taqqoslashda qo'llashmoqda[9].

O'zbekiston sharoitida jamiyat barqarorligiga oid tadqiqotlar keyingi yillarda falsafa, siyosatshunoslik va sotsiologiya fanlari doirasida rivojlanmoqda. Xususan, M. Nazarovning "Ijtimoiy barqarorlik va indikatorlar tizimi" maqolasida barqarorlik komponentlari va ularning tahlil metodologiyasi tizimlashtirilgan[10]. Shu bilan birga, A. Jo'rayev, D. Karimov kabi olimlar yoshlar qadriyatlari, fuqarolik ishonchi va hududiy tafovutlar bilan bog'liq beqarorlik omillarini tahlil qilganlar[11].

BMT (UNDP), Gallup va Jahon banki tomonidan tayyorlanadigan yillik hisobotlar, indekslar ham O'zbekistonning jamiyat barqarorligi bo'yicha empirik tahlillarini ta'minlaydi[12]. Bu esa ilmiy tahlillarga asoslangan siyosiy strategiyalar ishlab chiqish uchun muhim metodologik asos hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, jamiyat barqarorligi masalasi qadimdan hozirgacha falsafiy, siyosiy, sotsiologik va iqtisodiy fanlarda o'rganib kelinmoqda. Zamonaviy davrda indikatorlar, statistik tahlillar va ijtimoiy monitoring asosida bu muammo chuqur va tizimli o'rganilmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi kompleks yondashuv asosida tashkil etildi. Xususan, tizimli-funksional tahlil usuli orqali jamiyat barqarorligini ta'minlovchi omillar – siyosiy, ijtimoiy, ma'naviy va mafkuraviy barqarorlik tahlil qilindi. Respublika Statistika agentligi, UNDP, Gallup va boshqa xalqaro tashkilotlar ma'lumotlariga asoslangan sotsiologik hamda jamiyatda yuz berayotgan o'zgarishlarni kuzatish maqsadida empirik usullardan foydalanildi. Shu bilan birga,

qiyosiy tahlil yöli bilan O'zbekistonning indikatorlari boshqa mintaqaviy va global davlatlar bilan solishtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Jamiyat barqarorligi holati siyosiy ishonch, iqtisodiy farovonlik, ma'naviy qadriyatlarga sodiqlik va mafkuraviy mushtaraklik kabi komponentlar bilan belgilanadi. Chunki barqarorlik jamiyatda siyosiy, iqtisodiy, ma'naviy va mafkuraviy tizimlarning muvozanatli rivojlanishi orqali yuzaga keladi. Bu omillar ijtimoiy institutlar barqarorligini ta'minlaydi va ularning o'zaro integratsiyasini kuchaytiradi.

Xalqaro indekslar va milliy statistik ma'lumotlar tahlili O'zbekistonda ushbu omillar bo'yicha bir qator ijobiy natijalarga erishilayotganini ko'rsatmoqda. Jumladan, siyosiy barqarorlikni ta'minlashda fuqarolarning hukumatga bo'lgan ishonchi, saylov tizimi shaffofligi va fuqarolik jamiyati institutlarining faoliyati muhim omillardir. 2023-yilda Gallup International tomonidan o'tkazilgan tadqiqot natijalariga ko'ra, O'zbekiston aholisi orasida hukumatga ishonch darajasi 72% ni tashkil etgan[13]. Bu ko'rsatkich mintaqada eng yuqori darajalardan biri sifatida qayd etilgan.

So'ngi yillarda amalga oshirilayotgan siyosiy islohotlar doirasida quyidagi yutuqlarga erishildi:

- saylov tizimining ochiqligi va xalqaro normalarga muvofiqligi oshdi;
- parlament faoliyati sezilarli faollashdi, qonunchilik tashabbuslrida jamoatchilik ishtiroki kengaydi;
- fuqarolik jamiyati institutlari faoliyati, xususan NNT va OAV erkinligi mustahkamlandi.

O'zbekiston iqtisodiyotining barqarorligi Markaziy bank va Statistika agentligi hisobotlariga muvofiq tahlil qilinganda, oxirgi yillarda iqtisodiy ko'rsatkichlar quyidagicha o'zgargan:

- 2019-yilda yalpi ichki mahsulot (YAIM) o'sish sur'ati 5,2% ni tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilda bu ko'rsatkich 5,6% ga yetgan. 2024-yil uchun prognoz ko'rsatkich 6,0% atrofida bo'lishi kutilmoqda;
- inflyatsiya darajasi 2019-yilda 16% bo'lgan bo'lsa, 2023-yilda 11% gacha pasaygan. 2024-yilda bu raqam 8% ga tushirilishi rejalashtirilgan;
- rasmiy ishsizlik darajasi 2019-yilda 9,3% bo'lgan bo'lsa, 2023-yilda 8,5% ga kamaygan va 2024 yilda 8% ga yetishi kutilmoqda;
- Yashirin ishsizlik hanuzgacha yuqori bo'lib, 2019-yilda 15% atrofida bo'lgan va 2023-yilda 14,5% atrofida saqlanib qolmoqda[14].

Ma'naviy barqarorlik esa jamiyatda millatlararo totuvlik, diniy bag'rikenglik va umumqabul qilingan qadriyatlar asosida qaror topadi. Bu borada ham O'zbekistonda quyidagi ijobiy korsatkichlar mavjud:

- 130 dan ortiq millat va elat vakillari yashayotgan ko'p millatli davlat sifatida tan olingan;
- 16 dan ortiq diniy konfessiyalar teng imkoniyatlar va diniy bag'ri kenglik asosida faoliyat yuritmoqda;
- UNESCO tomonidan ilgari surilgan madaniyatlararo muloqot tamoyillarini faol qo'llab-quvvatlaydi.

Shu bilan birga, raqamli madaniyatning jadal rivojlanishi, global media kontentning yoshlarga ta'siri va mehnat migratsiyasi oqibatida ma'naviy identifikatsiya muvozanati sinovdan o'tmoqda.

O'zbekistonda mafkuraviy barqarorlik "Yangi O'zbekiston – yangi imkoniyatlar davlati"[15] konsepsiyasi doirasida ta'minlanmoqda. Bu konsepsiya:

- Ijtimoiy birdamlikni mustahkamlash;
- davlat va xalq o'rtasidagi ishonchni mustahkamlash;
- Innovatsion va ochiq jamiyat qadriyatlarini rivojlantirishga qaratilgan.

O'zbekistonda jamiyat barqarorligiga ta'sir qiluvchi xalqaro Statistik indikatorlar asosidagi baholanganda, 2023-yil holatiga ko'ra, ijtimoiy barqarorlikni ifodalovchi asosiy indikatorlar quyidagilardan iborat[16]:

- Gini koeffitsiyenti – 0.344: Bu ko'rsatkich daromadlar tengsizligining nisbatan past darajada ekanini bildiradi;

- Inson salohiyati indeksi (HDI) – 0.745: Bu esa ta'lim, sog'liqni saqlash va yashash darajasining yaxshilanishini ko'rsatadi;

- Ijtimoiy barqarorlik indeksi (SSI) – 0.64: Bu ko'rsatkich O'zbekiston jamiyati beqarorlik zonasidan chiqib, barqarorlik zonasiga yaqinlashayotganini anglatadi.

Hududiy nomutanosibliklar va xavf indikatorlari asosidagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy va iqtisodiy barqarorlik darajasi Toshkent, Samarqand, Buxoro kabi markaziy hududlarda yuqori bo'lsa, Surxondaryo, Qoraqalpog'iston, Jizzax kabi chekka hududlarda nisbatan past. Statistik ma'lumotlarga ko'ra 2024-yil holatiga:

- Toshkent shahri YAIMning 35–40% ni;
- markaziy viloyatlar byudjet tushumlarining 70% ni tashkil qiladi;
- zamonaviy tibbiy xizmatlar va ta'lim infratuzilmasining 80% dan ortig'i ana shu hududlarda to'plangan.

Aksincha, chekka hududlarda aholining davlatga ishonchi pastligi, yoshlar migratsiyasi, bandlikdagi nomutanosiblik va infratuzilma yetishmovchiligi kuzatilmoqda. Bu holat uzoq muddatli barqarorlikka tahdid solishi mumkin.

Shu munosabat bilan, hududlarni kompleks rivojlantirish strategiyasi – 2030 doirasida quyidagi chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda:

- yangi infratuzilmaviy loyihalarni joriy etish;
- hududiy sarmoya oqimini rag'batlantirish;
- mahalliy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash.

Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlik darajasi poytaxt va yirik sanoat markazlari (Toshkent, Samarqand) bilan chekka hududlar (Surxondaryo, Qoraqalpog'iston) o'rtasida sezilarli farq qiladi. Bu nomutanosiblik uzoq muddatli ijtimoiy barqarorlikka tahdid soluvchi omil sifatida baholanadi.

O'zbekistonda so'nggi yillarda olib borilayotgan tizimli islohotlar ijtimoiy barqarorlikka musbat ta'sir ko'rsatmoqda. Biroq bu barqarorlik holati dinamik tusga ega bo'lib, uni saqlab qolish uchun doimiy monitoring, sotsiologik tahlil va siyosiy-iqtisodiy muvozanatni ta'minlash talab etiladi.

Hududiy tafovutlar, ijtimoiy xizmatlarga nisbatan imkoniyatlar tengsizligi, mehnat migratsiyasining yuqoriligi va yoshlar o'rtasida muqobil qadriyatlarga moyillik mavjudligi O'zbekistonda jamiyat barqarorligining zaif nuqtalarini tashkil etadi.

Bundan tashqari, raqamli transformatsiya jarayonida ishsizlikning yangi shakllari, ayniqsa byurokratik soha xodimlari orasida yuzaga kelayotgan tahdidlar ham jamiyat barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

XULOSA

Yuqorida bayon etilgan tahlillar asosida jamiyat barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillarni bartaraf etish maqsadida quyidagilarni amalga oshirish lozim:

-har yili ijtimoiy barqarorlik bo'yicha milliy indeksni ishlab chiqish va monitoring qilish tizimi yo'lga qo'yilishi lozim;

-hududiy barqarorlik strategiyalari ishlab chiqilishi va iqtisodiy, ijtimoiy, ekologik indikatorlar asosida alohida siyosat yuritilishi tavsiya etiladi;

-raqamli iqtisodiyotga mos kasbiy qayta tayyorlash markazlari faoliyatini kengaytirish zarur;

-yoshlar orasida mafkuraviy immunitetni mustahkamlovchi axborot-ma'rifiy dasturlar ishlab chiqilishi kerak;

-ijtimoiy barqarorlikni ilmiy jihatdan chuqur o'rganish uchun mustaqil tadqiqot institutlari va universitetlar huzurida ixtisoslashgan markazlar tashkil etilishi lozim.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Афлотун. Давлат.– Т.: Янги аср авлоди.2024 й. 512 бет.
2. Aristotel. Siyosat. Qadimgi yunon falsafasi ontologiyasi. Toshkent: Fan, 1990.
3. Ibn Xaldun. Muqaddima.--. TUIST AND SUPPORT.2025 y.440 bet.
4. Hobbes T. Leviathan. Penguin Classics, 1985.
5. Weber M. Economy and Society. University of California Press, 1978.
6. Parsons T. The Social System. Free Press, 1951.
7. Linz J., Stepan A. Problems of Democratic Transition and Consolidation. Johns Hopkins University Press, 1996.
8. Inglehart R., Welzel C. Modernization, Cultural Change and Democracy. Cambridge University Press, 2005.
9. Kaufmann D., Kraay A. Governance Indicators: Where Are We, Where Should We Be Going? The World Bank Research Observer, 2008.
10. Nazarov M. "Ijtimoiy barqarorlik va indikatorlar tizimi". Falsafa va huquq jurnali, 2(88), 55–63.2022.
11. Jo'rayev A., Karimov D. Zamonaviy jamiyatda barqarorlik muammolari. Toshkent: Ijtimoiy fanlar nashriyoti, 2021.
12. UNDP. Human Development Report, 2023. <https://hdr.undp.org>
13. Gallup International. Trust in Government Index, 2023. <https://www.gallup.com>
14. Statistika agentligi: www.stat.uz
15. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy nutqlari. www.prezident.uz
16. World Bank. World Development Indicators, 2023. <https://data.worldbank.org>

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 8 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).